

NEHCÜ'L-FERADİS'İN DİL HUSÛSİYETLERİ

III

M E T İ N

ALİ FEHMİ KARAMANLIOĞLU

Dergimizin XVI. ve XVII. ciltlerinde gramer husûsiyetlerini belirtmeğe çalıştığımız *Nehcü'l-feradis'in dil husûsiyetleri* serisine bu sayıda kitabın başından, bize ayrılan yerin müsaadesi nisbetinde, metin neşriyle devam ediyoruz. Burada verilen transkripsiyonlu metin, A. Zeki Velidi Togan'ın bulduğu ve *Harezme'de yazılmış eski türkçe eserler* adlı makalesinde (*Türkiyat Mecmuası II*, İstanbul 1928) ilim âlemine tanıttığı, János Eckmann'ın bir önsözü ile T.D.K. tarafından tıpkıbasımı yayınlanan (*Nehcü'l-feradis I*, Ankara 1956) *Süleymaniye* nüshasından (*Kitabü faza'îli mu'cizatı'n-nebi*, Yeni Cami bölümü, Nr. 879) hazırlanmıştır.

Bizden önce; eserden, transkripsiyonlu metin olarak, Saadet Ş. Çagatay *Türk Lehçeleri Örnekleri* kitabında bazı parçalar yayınlamıştı. Çagatay, Yalta Doğu Müzesi müdürü Yakub Kemal'in tanıttığı ve örnek olarak, arap harfleri ile, 14 sahifelik bir kısmını bastırdığı *Yalta* nüshasını (Yakub Kemal, *Tyurko-tatarskaya rukopis' XIV veka «Nehdju-l'-feradis»*, Simferopol' [= Akmescid] 1930) esas almıştır. Kitabın ikinci baskısında, örnek olarak verilen kısımlar *Süleymaniye* nüshasının tıpkıbasımı ile de karşılaştırılarak, nüsha farkları eklenmiştir (*Türk Lehçeleri Örnekleri*, Ankara 1950 ve 2. baskı: Ankara 1963). Bundan başka, J. Eckmann *Fundamenta*'da (PhTF I, Wiesbaden 1959), A. Caferoğlu da *Türk Dili Tarihi*'nin ikinci cildinde (İstanbul 1964) eserden küçük birer parça örnek vermişlerdir.

İleride, yeni bulunan *Paris Bibliothèque Nationale* nüshasını (J. Eckmann, *Nehcü'l-feradis'in bilinmeyen bir yazması*, TDAY 1963) da dikkate alarak, eserin tamamının karşılaştırmalı yayımını yapmak niyetindeyiz.

Transkripsiyon sisteminde, türkçe sözlerin de imlâ husûsiyetlerini göstermesi bakımından, yazılmayan ünlülerin altına nokta koyma usûlü tercih edilmiştir. Ancak matbaada yeteri kadar e harfi bulunmadığı için bunun yerine *italik e* kullanılmıştır. Metinde geçen âyet, hadis v.b. arapça ibâreler, aynen, arap harfleri ile verilmiştir. Satır başlarında köşeli parantez içindeki rakamlar varak, onun yanındakiler sahife numarasını, arada parantez içindeki rakamlar yazmanın satırlarını gösterir.

[I b] 2 بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر و تم بالخير

الحمد لله رب العالمين والصلواة والسلام على خير خلقه محمد وآله الطيبين الطاهرين (2) عن عبدالله بن عمر (3) رضى الله عنهما انه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من نقل عنى الى من لم يلحقنى من امتى اربعين حديثاً كتب (4) فى زمرة العلماء 'ömer oğlu وحشر فى جملة الشهداء ومن كذب على متعمداً فليتبوا مقعده من النار صلى الله 'abdü'llah (5) rivayet kıılır peygamber-din رضى الله عنهما

andağ yarlıkar kayu mü'min ve muvaħħid kırk hadis-ni (6) benim hadis-lerimdin eşitmegen-ler-ke tegürse bilmegen-ler-ke ögretse haqq ta'ala ol kim-ersenı 'alim-ler (7) zümresinde bitigey tağı kıyamet kün bolsa amenna ve şaddağna şehidler cümlesinde koparğay tağı kayu kim-erse men (8) aymamış hadis-ni benim aymağanım-nı bilip kaşd birle benim öze yağın sözlep peygamber 'aleyhi's-selam aydı tise (9) tağug-dın olturğı yirini amade kılsun tip aydı bu hadis-ke temessük kılıp kırk hadis cem' kılduğ peygamber (10) 'aleyhi's-selam hadis-lerindin mu'temed kıtab-lardın yana bu hadis-ler-ke münasib hikayet-ler peygamber 'aleyhi's-selam ahvali- (11) -dın tağı hulefa²-i raşidin ef'ali-din tağı 'ulema ve meşayih aqvali-din zamm¹ kılduğ tağı bu kıtab-nı dört bab öze (12) kılduğ tağı tegme bir bab-nı on faşl öze kılduğ tağı tegme bir faşl evvelinde bir hadis keltürdük peygamber 'aleyhi's-selam (13) hadis-leri-din kim mecmu'ı kırk hadis bolur evvel babı peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ fażayili-niñ beyanı içinde turur ikinç (14) babı hulefa²-i raşidin tağı ehl-i beyt tağı dört imam fażayili-niñ beyanı içinde turur üçünç babı haqq ta'ala hażratına (15) yavungu edğü 'amel-ler beyanı içinde turur törtünç babı haqq ta'ala-niñ hażratı-dın yıratğı (?)² yavuz 'amel-ler beyanı içinde (16) turur tağı bu kıtab-ke nehcü'l-feradis at birdük ma'nisi uşmağ-lar-nuñ açuğ yolu timek bolur ümid ol turur kim (17) bu kıtab-nı oğığın-lar bolğay kim bu kıtab söz-leri birle 'amel kılgay-lar tağı bu kıtab anlar-ka haqq ta'ala-niñ uşmağ-larına

[II a] 3 (1) yolçı bolğay ol 'amel kılgınlar berekatında bolğay kim haqq ta'ala bu kıtab-nı cem' kılgın 'aşı ve cafi kulını yarlıkağay (2) amin rabbü'l-'alemin evvelkı bab peygamberimiz

‘aleyhi’s-selam-nunġ fażayılı içinde tırur **evvelkı faşl** peyġamber
 ‘aleyhi’s-selam- (3) -nunġ fażayılı içinde tırur imam baġavi رحمة الله
 قال رسول الله عليه meşabiġ atlıġ kıtabında bu ġadis-ni keltürmiş
 صلى الله (4) عليه وسلم ان الله تعالى اصطفى كنانة من ولد اسمعيل واصطفى قريشا
 من كنانة واصطفى من قريش بنى هاشم واصطفانى (5) من بنى هاشم
 bu ġadis ma‘nisi ol bolur kim peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam aydı taġrı
 tebareke ve ta‘ala isma‘il peyġamber ‘aleyhi’s-selam (6) oġlanları-
 din kınane atlıġ kıbilesindin kıreyş kıbilesini ödürdi yana kıreyş
 kıbilesidin ³ haşim atlıġ kışi-ninġ (7) oġlanlarını ödürdi yana ha-
 şim atlıġ kışi-ninġ oġlanlarındin mini ödürdi çıkardı bu ma‘ni-din
 ötrü peyġamber (8) ‘aleyhi’s-selam-ka muştafa at birildi muştafa
 ‘arab tilinçe ödrülmiş timek bolur şeyġ imam işhaġ kelabadi (9)
 aytur رحمة الله عليه ta‘arrüf atlıġ kıtabında peyġamber ‘aleyhi’s-se-
 lam sırrınġa hiç kim-erse muţţalı‘ bolmadı meger ol mıġdar kim
 (10) mesela bir meşk toluġ suv ⁴ bolsa taġı ol meşk-ninġ aġzı baġ-
 lıġ bolsa hiç kim-erse ol meşk içinde suv-nı körmese (11) ve-liġin
 taşındakı üvüşlükünü körerler taġı bilürler kim bu meşk içinde suv
 bar tip muġammed resulu’llah-ninġ taġı envarı taġı (12) esrarı-ninġ
 mıġdarınġa hiç kim-erse muţţalı‘ bolu bilmedi meger ol mıġdar
 bildiler kim peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam muşmir-i (13) envar-ı
 ilahi tırur taġı menba‘-ı ⁵ esrar-ı rabbanı turur şeyġ abu yezid buş-
 tami aydı رحمة الله عليه peyġamber ‘aleyhi’s-selam-ka birilgen (14)
 envardın zerre-si zahır bolsa erdi ġalayıkka hiç kim-erse anı ta-
 ġammül kılu bilmegey erdiler neteg kim közi za‘if (15) kim-erse
 künke karşı baġmakını taġammül kılu bilmez ol ma‘ni-din ötrü
 peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam ġaber birür yarlıġar مع الله وقت (16) لی
 ما‘nisi ol bolur kim ġaġk ta‘ala
 birle maġa bir vaġt bar tırur kim ol (17) vaġt içinde hiç mu-
 ġarreb ferişte sıġmaz hem mürsel peyġamber taġı sıġmaz ‘abdu’l-
 laġıbnı mes‘ud رضى الله عنه aytur kaçan kim

[II b] 4 (1) bu ayet nazil boldı erse ملائكته يصلون و قوله تعالى ان الله و ملائكته يصلون
 (2) على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا

hađıkāt-ta tağığrı ta'ala peygamber 'aleyhi's-selam-ka sena aytur tağı kılınmış kıldıadı zillet- (3) -lerini yarlıkar tağı hağık ta'ala peygamber 'aleyhi's-selam-dın rağı bolur yana ferışte-ler tağı tağığrı ta'ala-dın peygamber 'aleyhi's-selam- (4) -nunđ kılınmış kıldıadı zillet-lerini yarlıkatu tileyürler tağı peygamber 'aleyhi's-selam-ka yarı birürler ey mü'min-ler sizler (5) peygamber 'aleyhi's-selam-ka dürud ve şalavat ve selam ayta birinđ tip emir keldi erse şağabe-ler aydı ya resula'llahı sizke (6) selam birmek-ni bildük hemışe ayturmız السلام عليك يا رسول الله tip ve-lağın şalavat neteg aymağ kerek bilmezimiz (7) tip aydılar erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ey yaran-larım bilinđ agah bolunđ eger mağga şalavat aytur bolsanđız (8) mundağ aytınđ kim اللهم صل على محمد وعلى آل محمد وبارك على محمد وعلى آل محمد كما صليت وباركت على ابراهيم على محمد وعلى آل محمد وبارك على محمد وعلى آل محمد وبارك على ابراهيم (9) kayu mü'min ve muvađđid bu dürud ve şalavat-nı mağga arığ i'tikad birle bir şata aytur (10) bolıa hağık tebareke ve ta'ala anınđ öze on rağmet idđay yana bilgil agah bolđıl peygamber 'aleyhi's-selam rebi'ü'l-evvel (11) ayı-nunđ on ikinđ kün düşenbiğ kün toğdı şışab 'ilmi bilgen 'ulema-lar andağ aydılar kim isa peygamber 'aleyhi's-selam- (12) -dın altı yüz yigirmi yıl keğmiş erdi kim muğammed resula'llah dünıa-ke keldi tağı peygamber 'aleyhi's-selam-nunđ atası 'abdü'llah (13) peygamber toğmazdın aşnu vefat bolup tırur erdi ve-liğin uluğ atası 'abdü'l-muđđalıb bar erdi peygamber 'aleyhi's-selam-nı (14) 'abdü'l-muđđalıb şalime atlığ daya-ka emdürmek üçün birdi tağı peygamber 'aleyhi's-selam altı yaşka yetmiş erdi kim anası (15) amine vefat boldı peygamber 'aleyhi's-selam uluğ atası 'abdü'l-muđđalıb şatında turur erdi kaçan kim sekkiz yaşka tegdi (16) erse 'abdü'l-muđđalıb sökel boldı tağı peygamber-ni oğlı eba şalıb-ka tapşurdi tağı vefat boldı kaçan kim peygamber 'aleyhi's-selam (17) yigirmi yaşka teggende ebu şalıb şadice şatun-nı peygamber 'aleyhi's-selam-ka çiftlendürdi şadice رضي الله عنها kırık üç

[III a] 5 (1) yaşar erdi şadice şatun رضي الله عنها peygamber - din sekkiz oğlan toğurdı törti erkek tağı törti kıız erdi (2) erkeki 'abdü'llah tağı şasım erdi tağı şayyib tağı şahir bu törti nareside erken vefatları boldı tağı dört binti-ninđ (3) biri zeyneb tağı ru-

kiyye taķı ümm-i külsüm taķı faţıma zeyneb-ni peygamber 'aleyhi's-selam abu'l-ʿaş atlıg kişi-ke çüftlendürdi (4) ol zeyneb peygamber 'aleyhi's-selam-dın oza vefat boldı taķı ruķiyye-ni 'oşman-ķa çüftlendürdi ol taķı peygamber 'aleyhi's-selam- (5) -dın oza vefat boldı erse ümm-i külsüm-ni 'oşman-ķa çüftlendürdi ol yandın 'oşman-ķa رضى الله عنه şahabe zü'n-nureyn (6) tir erdiler ya'ni peygamber 'aleyhi's-selam-nuñg ikki nur-ı dide-siñge çüft boldı tip ümm-i külsüm taķı peygamber 'aleyhi's-selam-dın (7) oza vefatı boldı taķı faţıma-nı 'ali-ķa çüftlendürdi ve-likin faţıma رضى الله عنها peygamber 'aleyhi's-selam-dın altı ay (8) sonğ vefatı boldı yana peygamber 'aleyhi's-selam kırķ yaşķa yetmiş erdi receb ayı-nıñg yitiñ tün cum'a tüninde erdi kim (9) hira' 8 tağında ğar içinde erdi kim cebra'il 'aleyhi's-selam zahir boldı yana şenbih tüni hem zahir boldı taķı yekşenbih tüni hem (10) zahir boldı düşenbih tüni erdi kim haķķ ta'ala fermanı birle cebra'il 'aleyhi's-selam rişalet-ni peygamberlik-nı tapşurdi (11) peygamber 'aleyhi's-selam taķı qabul kıldı taķı ol tün erdi kim kışra melik-niñg eyvanı teprendi taķı on tört küngure.si 7 (12) yıkıldı taķı dünya-da ne kim muğlar yandurğan otlar bar erdi cümlesi ol tün söndi taķı save atlıg il-niñg (13) deryası ol tün kurıdı cum'a kün peygamber 'aleyhi's-selam hıalayık-lar-ķa haķer birdi kim haķķ ta'ala mañga peygamberlik ruzi (14) kıldı tip evvel hatun-lar-dın müşülman bolğan hadice erdi رضى الله عنها taķı oğlan-lar-dın evvel müşülman bolğan (15) 'ali erdi رضى الله عنه taķı erenlerdin evvel müşülman bolğan abu bekr رضى الله عنه taķı kul-lar-dın evvel müşülman bolğan (16) zeyd erdi رضى الله عنه muħammed resulu'llah-ķa peygamberlik kelmiş-din sonğ altı yıl taķı ikki ay abu talib tirig turdı andın sonğ (17) vefat boldı peygamber 'aleyhi's-selam abu talib-niñg vefatına inen qadğurdi 'ammı erdi taķı kafirler andın qorqup peygamber-ķa

[III b] 6 (1) öküş zaħmet tegürmes erdiler munça terbiyet kılıp iman keltürmedin ahiret-ķa barğanına öküş qadğurdi qačan kim abu (2) talib-niñg ahır vaķtı boldı erse peygamber 'aleyhi's-selam bardı iyadet-ķa baķar abu cehl 'aleyhi'l-la'ne olturup turur yaranları (3) birle peygamber 'aleyhi's-selam aydı ey 'ammum mañga

terbiyetiniğiz inđen öküş boldı emdi tilermen kim kelime-i şehadet aysanığız (4) kıyamet kün biz-ke řefa'at kılamak reva bolsa tidi erse ebu ceħl bağtı ebu ceħl aydı 'ömrüñüzni atanđız 'abdü'l-muř-şalıb (5) dini öze keçrüp ahır vađt-ta kayturmı-sız tidi erse aydı ya muħammed men atam 'abdü'l-muşşalıb dini öze ölermen tidi erse (6) ĥatırı ĥaste vü bezman boldı erse ayat nazil boldı (7) قوله تعالى انك لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء ya muħammed sen ol kim-erse-ni sever-sen köndürü bilmes-sen kim-ni tilese köndürgen⁸ tañđrı ta'ala men тұrur-men tip aydı yaña ebu şalıb (8) vefatıdın üç kün şalmış erdi kim ĥadice anamız رضی الله عنها vefatıdın soñğ peyğamber 'aleyhi's-selam tokkuz ĥatun (9) aldı peyğamber 'aleyhi's-selam dünya-dın nađl kılmışta tokkuz ĥatun şaldı 'ayışe ĥatun tağı şafıyye ĥatun tağı ümm-i seleme ĥatun (10) tağı ümm-i ĥabibe ĥatun tağı zeyneb ĥatun tağı meymune ĥatun tağı cerire ĥatun tağı şafıyye ĥatun tağı sevede ĥatun رضی الله عنهم (11) tağı ikki şuması bar erdi biri mariyye atlığ andın ibrahim atlığ ođul boldı tağı nareside ĥalinde vefatı boldı tağı (12) biri reyħane erdi andın ođul kıız boldı ne kim ođul kıız boldı cümle ĥadice ĥatun-dın boldı رضی الله عنها öñđin (13) ĥatun-lar-dın bolmadı peyğamber 'aleyhi's-selam yigirmi tokkuz ĥazat kıldı tokkuz ĥazatta özi tağı kafir birle uruştı (14) yigirme ĥazatta şahabe-ler uruştı özi uruşmadı tağı kırk yaşında peyğamber-řa vađy keldi vađy kelmiş-din soñğ mekke- (15) -de on üç yıl turdı andın soñğ medine-ke bardı medine-de on yıl turdı altmış üç yaşında erdi kim peyğamber 'aleyhi's-selam (16) dünya-dın nađl kıldı on sekkiz kün sökel boldı rebı'ü'l-evvel ayınıñ on birinç kün yekřenbiħ kün erdi kim ahiret-řa ulandı (17) وصلى الله على سيدنا محمد وآله اجمعين

ikine řařl peyğamber 'aleyhi's-selam-řa vađy kelmeki-niñğ beyanı içinde turur imam şağani

[IV a] 7 (1) رحمة الله عليه meřariķu'l-envar atlığ kıtabı içinde bu ĥadıř-ni keltürmiş رسول الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال ان الدين بدأ غربياً وسيعود الدين كما بدأ فطوبى للغرباء (2) bu ĥadıř ma'nisi ol bolur kim peyğamber (3) 'aleyhi's-selam ĥaber

birü yarlıkar bu müsülmanlık dini ğarıbluğun zahir boldı kıyamet etekinde taķı ğarıbluğun kpatığay hoşluk (4) bolsun ğarıblar-ķa 'ayişe رضى الله عنها aytur peyğamber 'aleyhi's-selam peyğamberlik kelmezdin oza rast tüşler körü (5) başladı ne kim tüş körse erdi özi ta'bir kılar erdi ol tüşler-niñ yorıķı teg açuķ rast kelür erdi hiç ğaķa (6) kılmaz erdi bir kün peyğamber 'aleyhi's-selam ğadice-ke aytur رضى الله عنها ya ğadice kökdin avaz eşittim ingen korktım (7) tidi erse ğadice رضى الله عنها aydı ya muğammed hiç korkmağıl ğaķķ ta'ala sini zayıf kılmayı tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam (8) aydı ya ğadice köñlüm ğalvet olturmaķ tile-yür mañğa azıķ kılu birgil ğıra tağında bir ğar bar ol ğar içinde bir kaç (9) kün ğalvet olturayın tidi erse ğadice رضى الله عنها azıķ kılu birdi peyğamber 'aleyhi's-selam ol azıķ-nı alıp bardı taķı (10) ol ğar içinde bir kaç kün ğalvet kıldı ol azıķ tükendi yana keldi aytur ya ğadice mañğa ğalvet olturmaķ hoş kelür (11) tip hemişe azıķ alıp barıp ğalvet-ler kılar erdi bir kün keldi ğadice-ke aytur ya ğadice kökdin heybetlig avaz öküş (12) kelür boldı korkar boldım taķı ğalvet hoşluķıdın keķü bilmezmen neteg kılayın tidi erse ğadice رضى الله عنها aydı (13) ya muğammed hiç korkmağıl bu iş-niñ sonı ğayr bolğay ğaķķ ta'ala sini zayıf kılmayı tidi erse azıķ alıp (14) ğıra tağı-niñ ğarı içinde olturdu bir kün ol ğar içinde olturur erken bir kim-erse peyda boldı taķı peyğamber (15) 'aleyhi's-selam katinga keldi aydı ya muğammed oķığıl tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam aytur men oķığan ermes-men tidim (16) erse mini tuttı taķı katiğ kasti andağ kim taķatım kalmadı yana ıda birdi taķı aydı ya muğammed oķığıl men aydım oķığan (17) ermes-men tidim erse ikinç katası tuttı taķı andağ kasti kim hiç yarağım kalmadı yana aydı ya muğammed oķığıl

[IV b] 8 (1) tidi erse men aydım va'llahı men oķığan ermes-men tidim erse mañğa aydı ayıtığıl خلق الانسان (2) اقرأ باسم ربك الذى خلق bu yir-ke teğrü oķıdı erse (3) men taķı oķıdım bu ayet evvel nazil bolğan ayet turur tip ayturlar ما'nisi ol bolur kim اقرأ باسم ربك الذى خلق

ya muħammed (4) on sekkiz miñg ‘alem-ni yaratđan bir u bar-nuñg atını okığıl خلق الانسان من علق ol tañđrı-nıñg atını okığıl kim adem (5) oğlanlarını bir pare koyuğ ħandin yarattı اقرأ وربك الاكرم الذى اقرأ وريك بالعلم ya muħammed tağı seniñg perverdigariñg (6) andağ kerim tañđrı turur kim adem ođlanlarıñga ħat-ni ħalem birle oğretti علم الانسان مالم يعلم adem ođlanlarıñga (7) bilmegenlerini bildürdi tidi tağı közüm-din ħayıb boldı erse men tağı ħorkuđ ve heybet birle revan ol ħardıñ çığıp (8) ħorħa titreyü kelip aydım ya ħadice mini tonga ħulđanıñ tağı yatħuruñg kim ħalim müteħay-yir boldı tidim erse mini ħulđap (9) yaturdılar bir zaman yatmış-dın öz ħalım-ħa keldim tağı ne ağval kim ol ħarda keħti cümle-sini aydım erse ħadice aydı (10) رضى الله عنها ya muħammed hiħ ħorkmađıl işiñg ħayr bolđay ħađđ ta‘ala sini žayı‘ ħılmađay anıñg üçün ħim seniñg eđđü (11) ‘adetleriñg bar yađ yağuğını se-versen yađđan sözlemes-sen ħişilerniñg emgekini kötürür-sen tağı ħonuđlarını ağır- (12) -lar-sen mişkinlerke yarı birür-sen hiħ sañga tañđrı ta‘ala yağanlığını birmegey tip oğütledi erse peyđamber ‘aleyhi’s-selam (13) köñgli ħoş boldı andın sonđ ħadice aydı رضى الله عنها ya muħammed turđıl baralıñg benim atam ħarındaşı oğlı bar varāđatü’bnü (14) nevfel tiyürler uluđ yaşlığ turur ikki kö-zi körmes bolup turur ‘isa ‘aleyhi’s-selam dini öze turur öküş ‘ilm bilür incil (15) okıyur tidi erse peyđamber ‘aleyhi’s-selam ħadice birle bardılar tağı ne kim peyđamber ‘aleyhi’s-selam kördi cümlesini aydı erse ol (16) aydı kim ya muħammed beşaret bolsun sañga kim ol körüngen cebra’il turur musa peyđamber-ħa tağı ‘isa peyđamber-ħa tağı öñđin peyđamber- (17) -larħa kelgen namus turur ya muħammed ağır zaman-nıñg peyđamberi sen bolđay-sen incil-de tağı seniñg şıfatıñg bar tevit-te tağı bar

[V a] 9 (1) peyđamber-lar-nıñg ħatmi sen bolđay-sen ve-likin cümle peyđamber-lar-nıñg uluğı sen bolđay-sen kaşki men yiğit bolsa erdim sini (2) mekke kafir-leri mekke-din çığarmışda ħa-tıñda bolsa erdim sañga yarı birgey erdim tidi erse peyđamber ‘aleyhi’s-selam aydı (3) ya varāđa mini mekke-din-mü çıđarđay-lar varāđa aydı beli ya resula’llahı sini mekke-din çıđarđaylar ka-fir-ler öküş zağmet (4) ve meşaqđat tegürgeyler andın sonđ ħađđ

tebareke ve ta'ala sanğa nuşrat birgey dining yükey bolğay aḥ-
 valıng қаѵi bolğay (5) tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam köngli
 hoş boldı andın sonğ bir kaç eyyam keçti varākatü'bnü-nevfel
 taḳı dñya-dın köçti yana peygamber (6) 'aleyhi's-selam aydı bir
 kün hira³ tağında erdim kulakım-қа avaz kelür ya muḥammed ya
 muḥammed tiyü tört yanım-қа baḳtım hiç kim-erse-ni (7) körme-
 dim üstün baḳtım erse körer-men bir yirli kökli arasında bir uluğ
 taḳt urulmuş ol taḳt öze cebra'il (8) olturmuş yüzi kün teg ḳomi-
 yur kördüm erse könglüm-ke yana ḳorḳuğ kirdi titreyü başladım
 ḳayra yana ḥadice ḳatıngā (9) keldim taḳı aydım ya ḥadice. mini
 tongā ḳulğagıl kim könglümke yana ḳorḳuğ kirip tūrur tidim erse
 mini ḳulğadı yaḳkurdı (10) baḳar-men heva-da cebra'il yana zahir
 boldı taḳı aydı والرجز ويا بك فطهر والرجز (11) يا أيها المدثر
 فأنذر وربك فكبر وثيا بك فطهر والرجز ويا بك فطهر ولاتمنن تستكثروا
 ولربك فاصبر يا أيها المدثر ma'nisi ol bolur kim
 tongā ḳulğanıp yaḳgan peygamber 'aleyhi's-selam (12) فأنذر
 ḳop-ğıl ḳureys kafir-lerini taḅrı-nıng 'azabı-dın ḳorḳutğıl
 ربك فكبر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر
 rabbünge ni uluğlağıl taḳı nemaz-nıng (13) evvelinde allahü ekber
 tip nemaz başlağıl ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر
 tonuñni necis-din arıtğıl ibnü 'ab-
 bas رضى الله عنه aytur ma'nisi (14) ol bolur kim ya muḥammed te-
 niñni yazuḳdın arıtğıl yaman işler-ni ḳoḳğıl ya taḳı şeytan ves-
 vese-sini (15) ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر
 ḳoḳğıl ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر ويا بك فطهر
 ta'at ve 'ibadet ḳılsañg rabbünge
 miñnet ḳılmağıl ta'atıñ-nı öküş körmegil (16) taḅrı-қа та'ат қил-
 мақ içinde nefsunge şabır bağlağıl ya taḳı ḥaḳqlarğa rişalet tegür-
 mek içinde şabr ḳılğıl ya taḳı kafirler (17) azarınğa ḥaḳḳ sözi
 fermanını tegürmek içinde şabr ḳılğıl tidi erse peygamber 'aleyhi'
 s-selam derhal ḳoptı taḳı ḥalayıḳ-ğa ḥaḳḳ

[V b] 10 (1) ta'ala-nıng fermanını tegrü başladı kafir-ler-ni taḅuğ
 otındın ḳorḳutu başladı andın sonğ bir kaç eyyam keçti hiç cebra'il
 (2) kelmedi erse peygamber 'aleyhi's-selam inğen ḳadğuluğ boldı
 şavḳı ḥaḳḳ ta'ala-nıng selamınğa taḳı kelamınğa ziyade boldı (3)
 bir kün yana bardı hira³ tağınğa öküş iñtişar ḳıldı cebra'il 'aley-
 hi's-selam kelmedi erse tiledi kim özini tağ başındın (4) kemişse
 helak ḳılsa gayet maḥabbetidin derhal cebra'il 'aleyhi's-selam kel-
 di taḳı aydı ya muḥammed bişaret bolsun sanğa ḥaḳḳ ta'ala (5)

lutfını taķı keremini seninġ haķķına tamam kıldı hiġ peygamber-ler haķķına ol mıkdar lutf u kerem kılmadı kim seninġ (6) haķķına kıldı peygamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya cebra’ıl beyan kılġıl ol neteg lutf u kerem-ler tırur cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam aydı (7) kayu yir-de kim haķķ ta‘ala-nınġ zıķri yađ kılınsa seninġ zıķrinġ taķı yađ kılınġay taķı haķķ ta‘ala sanġa öz zatı (8) birle dırud sena aydı taķı feriste-lerinġe buyurdı kim benim resulum-ķa dırud sena aydınġ-lar tip taķı ümmet-larinġa bu- (9) -yurdı kim kıyamet-ķa tegrü sanġa dırud ve sena ayġay-lar taķı seninġ ümmetinġni cümle peygamber-ler ümmetidin artuķ kıldı taķı (10) yer yüzini seninġ ümmetinġe mescid kıldı kayu yirde nemaz kılsalar haķķ tebareke ve ta‘ala қабул kılgay tidi erse peygamber ‘aleyhi’s-selam (11) haķķı hoş boldı andın cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam adaķını yir-ke urdı erse yir-din çeşme peyda boldı ol çeşme-din yundı taķı ikki (12) reke‘at nemaz kıldı taķı aydı ya muħammed men yunmışım teg yunġıl taķı men nemaz kılmışım teg nemaz kılġıl tidi erse peygamber ‘aleyhi’s-selam (13) taķı cebra’ıl yunmışı teg yundı taķı cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam nemaz kılmışı teg nemaz kıldı bir yılķa tegi ikişer reke‘at nemaz kıldı bir yıldın (14) sonġ biş nemaz farıza kılındı **üçünġ faşıl** peygamber ‘aleyhi’s-selam taķı yaran-ları birle işlam evvelinde emgengen-leri- (15) -ninġ beyanı içinde tırur imam abu'l-ma‘ali muħammed işpihani رحمة الله عليه tefsirinde suretü'l-aħzab içinde bu hağişni keltürmiş (16) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من اذا مؤمنا فقد اذاني ومن اذاني فقد اذى الله ومن اذى الله فهو ملعون في التوراة والانجيل (17) ma‘nisi ol bolur kim peygamber ‘aleyhi’s-selam haķber birü yarlıķar kayu kim-erse mü’min-ni [VI a] 11 (1) azar kılsa mini azar kıldı taķı kim kim mini azar kılsa tańġrı ta‘ala-nı azar kıldı taķı kim tańġrı ta‘ala-nı azar kılsa ol kim-erse mel‘un (2) tırur tevrit taķı incil taķı furķan içinde haķķ ta‘ala ol kim-erse-ke ġor kılgan ‘azabını amade kılıp tırur tidi haķbabü’ (3) bnü-l-art atlıġ řaħabe aytur رضى الله عنه peygamber ‘aleyhi’s-selam ka‘be. kölikesinde tüşep ¹⁰ olturup tırur erdi kim keldim selam (4) kıldım erse peygamber ‘aleyhi’s-selam taķı cevap yarlıķadı men aydım ya resula’llahı biz-ke nuşrat birmez-mü-sen biz-ke tańġrı-dın aman ķolmaz (5) -mu-sen neġe-ke

tegi bu kafir-ler zahmetini meşakkat-lerini körer-biz kayu yır-de nemaz kılğanımız-nı körse-ler ururlar sökerler (6) hiç biz-ler-ke aman birmez-ler tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya hab-bab oza-kı peygamber-ler-ning ümmet-lerini kafir-ler biçgü birle (7) ikki pare kılur erdi-ler ol ümmet-ler şabr kılur erdiler din-leri-din kaytmaz erdi-ler taķı ba'zı-larını temür tarğaq birle et- (8) -lerini tarar erdiler süngük-lerine tegi taķı anlar din-leri-din kaytmaz erdiler va'llahı benim dinim işi andağ tamam bolğay kim şan'a (9) athğ qabile yır-din hāzramut athğ yır-ke tegi yalnız athğ bargay hiç kim-erse-din qorqmağay meger tağrı-dın qorq-gay taķı (10) koy-luğ kişi bōrū-din qorqğan (teg?) ve-likin ey ümmet-lerim siz-ler ta'cil kılur-sız tidi bir kün peygamber 'aleyhi's-selam evdin çıktı (11) kafir-ler-ni haqq yolına ündegeyin bolğay kim müsülman bolğaylar tamuğ otıdın qurtulğay-lar tip evdin çıkmış erdi bir kafir (12) qarşu keldi ol kafir-ni hoş söz birle açuq yüz birle haqq yolına ündeyü başladı erse ol kafir peygamber 'aleyhi's-selam-qa öküş (13) sökti köp cefa-lar kıldı taķı mübarek başın-ğa toprak saçtı peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ haqırı bezman boldı ol kafir-ka hiç ne-erse (14) timedi şabr kıldı qayra tōndi taķı evke kirdi 'ayalı qoptı taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ mübarek başıdın topraqını kiterür taķı zar (15) zar yığlayur taķı ey baba ne horluq bu siz-ke kim bu kafir-ler kılurlar¹¹ tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aytur ey 'ayalım yığla- (16) -mağıl peygamber-ler-ning emgek-leri qatıq bolur ve-likin sevab-ları öküş bolur taķı derece-leri artuq bolur tidi ibnū mes'ud رضى الله عنه (17) aytur bir kün peygamber 'aleyhi's-selam ka'be-ning bir yanında mescidü'l-haram içinde nemaz kılur erdi kim ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne yaran-ları birle

[VI b] 12 (1) mescidü'l-haram-qa kirdi-ler baqar-lar bir münğüş-de peygamber 'aleyhi's-selam nemaz kılur ebu cehl aytur yaranlarına kayu biringiz (2) barur fulan maħalle-de teve boğuzlap tıururlar ol teve-ning necaset-liğ bağarsuq-larını keltürüp bu muħammed secde-ke barmış-da (3) üstünge braqsa tonları cümle necis bolsa tip fermanladı erse bir mel'un aydı men barayın tip munlar yığlışıp (4) baqıp tıurur erdiler peygamber 'aleyhi's-selam secde-ke bardı ol mel'un teve-ning necaset-liğ bukan-larını bağarsuq-larını (5) cümle-sini peygamber 'aleyhi's-selam özesinğe kemişti tonlarını

cümle necis kıldı erse ebu cehl tağı yaran-ları cümle külüşti-ler (6) ibnü mes'ud aytur eger kıdretim bolsa erdi peygamber özesin-deki necaset-ni kitergey erdim ve-likin islam za'if (7) erdi kafirler gâlib erdi yarağım bolmadı kitermek-ke ve-likin bir kim-erse bardı tağı fağıma-ka رضى الله عنها ħaber birdi (8) erse fağıma رضى الله عنها keldi bağar peygamber 'aleyhi's-selam secde içinde turur tağı bu kafir-ler külüşü tururlar peygamber 'aleyhi's-selam- (9) -nung öze-sinde teve-ning necaset-leri bar bu ħalni kördi erse bu kafirler-ke sökti tağı peygamber 'aleyhi's-selam-nung mübarek (10) arka-sındın ol necaset-ler-ni bıraktı erse peygamber 'aleyhi's-selam sec-de-din baş kıaldurdu bağar tonı cümle necis bolmuş (11) ħatırı ħaste vü bezman boldı andın elgini köterdi tağı üç kıata aydı ey bar ħudaya sen bu kafir-ler-ni helak kılgıl (12) tidi erse kafir-ler kıork-tı-lar kıaçtı-lar anıng üçün kim peygamber 'aleyhi's-selam-nung kıarđışı elbette kelmedin kıalmaz tip bilür (13) erdiler ibnü mes'ud aytur رضى الله عنه közüm birle kördüm ol kafir-ler-ni bedr tokışın-da ħađk ta'ala peygamber-ka nuşrat (14) birdi anlar şağrada şışip yatur erdiler adağlarıdın sürüp bir eski kıduğ-ka kemişti-ler sa-sığı kışi-ler-ke tegmesün (15) tip su'al kıılurlar uğud tokışında islam çeriginöge hezimet tüşti kafir-ler gâlebe kııldılar peygamber 'aleyhi's-selam-ni 'atebe atlığ (16) kafir taş birle urdı tağı müba-rek tişini sındurdu peygamber 'aleyhi's-selam yanın yıkıldı müba-rek yüzi taş zağmıdın yarıldı (17) tağı kıan kıa başladı erse pey-gamber 'aleyhi's-selam-ka şağabe-ler aydılar ya resula'llahı bu kafir-lar-ka kıargagıl cümlesi helak

[VII a] 13 (1) bolsunlar tidiler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ħađk ta'ala mini rahmet üçün ıdıdı la'net üçün ıdımadı tağrı ta'ala (2) rahmet kılsun atam nuğ peygamber-ka her künde kıavmı anı on kıata urur erdi-ler bihuş bolur erdi hiç kıarđamas erdi meger (3) aytur erdi ey bar ħudaya kıavmum mini bilmez-ler eger mini peygamber tip bilse erdiler mundağ cefa kıılmağay erdiler sen (4) munlar-nı köndürgil tip du'a kıılır erdi ve-likin cefaları inħen ħaddin keçti erse anda kıarđadı emdi men tağı andağ du'a (5) kıılayın siz-ler amin tinħiz tip şağabe-lar-ka buyurdu tağı aydı ey bar ħudaya kıavmumnu sen köndürgil kim munlar mini (6) bilmedin bu cefa-lar kıılır-lar tidi tağı bu necaset kemişħen kafir-lar-ka¹² kıarđadı tip su'al kııldı-lar erse cevab aymış-lar (7) kim nemaz ħađk ta'ala-ka

‘ibadet u ta‘at kılmak tırur kafir-ler haqq ta‘ala-ka ‘ibadet kılmak-
 din mani‘ boldı-lar erse ta‘hammül kılı bilmedi (8) qarğadı ve-likin
 mübarek tişini sindurmak nefis-ke za‘met tegürmek tırur ol cihat-
 din şabr kıldı sevab için qarğamadı (9) tip aymış-lar peygamber
 ‘aleyhi’s-selam-nunġ ‘amme-si bar erdi atası-nınġ kız qarındaşı ‘atike
 athġ ol keldi ta‘ı ebu leheb (10) ka‘ınġa kirdi ta‘ı aydı ey ka-
 rındaşım ebu leheb bu uyanız oġlı mu‘ammed-ke mekke halkı ar-
 tu‘ za‘met tegrü ba‘ladılar burun (11) qarındaşımız ebu talib-din
 kor‘ar erdiler ol vefatı bolġandın berü körer-men öküş za‘met
 tegrü tırur-lar sen ta‘ı (12) ebu talib menġizlig atası qarındaşı tu-
 rur-sen ebu talib sa‘klamış teg sen ta‘ı sa‘klasaġ ne bolġay tip
 der‘ast kıldı (13) erse ebu leheb ta‘ı ka‘bul kıldı ta‘ı mu‘ammed-ni
 ka‘ınġa keltürdi ta‘ı çıktı mekke ha‘alayıkınġa kureyş ka‘bilesinġa ¹³
 i‘lam (14) kıldı bu kün-din soġ mu‘ammed-ka ¹⁴ hi‘ kim-erse
 ka‘ılmasun eger ka‘ılur bolsa-lar ol kişi-ler-ke mundaġ kılġaymen
 andaġ kılġaymen (15) tip tehdid u tefzi‘ kıldı erse bu söz-ni ebu
 cehl ‘aleyhi’l-la‘ne eşitti ta‘ı kureyşi-ler-ni yıġıp yıġıp keldi ta‘ı
 aydı ya eba leheb (16) eşittük kim sen mu‘ammed dininġe kirmiş-
 sen ataġ ‘abdü’l-mu‘talib dinidin yüz evürmiş-sen tidi erse ebu
 leheb aydı men mu‘ammed (17) dininġe kirmedim atam ‘abdü’l-
 mu‘talib dinidin yüz evürmedim ve-likin kördüm bu uyam oġlı mu-
 hammed-ke ha‘alayık öküş za‘met

[VII b] 14 (1) tegrü ba‘ladı-lar erse yak ya‘vu‘luk haqqını sa‘klap
 ka‘ınġa keltürdüm ha‘alayık-lar artu‘ za‘met tegürmesünler tip (2)
 bir kün ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne yaran-ları birle meşveret kıldı ne iş
 kılġaymız kim bu leheb-ni mu‘ammed-din adır-ġaymız (3) tip aydı
 erse yaran-ları aydılar siz beyan kılınġ tidi-ler erse ebu cehl ‘aley-
 hi’l-la‘ne aydı barınġ ebu leheb-ni ündenġ (4) benim ha‘ırım-ka bir
 söz tüşti anı ebu leheb-din sorayın tidi erse bardı-lar ebu leheb-ni
 ünediler ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne (5) aytur ya eba leheb mu‘ammed
 seninġ ataġ ‘abdü’l-mu‘talib-ninġ orni kayu yir tırur tip aytur tidi
 erse ebu leheb aydı men mu‘ammed-ke (6) sormışım yo‘ ebu cehl
 aydı bargıl hali sorup kelgil tidi erse ebu leheb bardı ta‘ı aydı
 ya mu‘ammed benim atam ‘abdü’l-mu‘talib (7) orni ma‘kamı kayu
 yir tırur tidi erse peygamber ‘aleyhi’s-selam bildi kim bu kafir-ler
 mekri hilesi tırur tip müte‘ayyir boldı ta‘ı (8) aydı seninġ ataġ
 ‘abdü’l-mu‘talib-ninġ yiri bir mu‘ayyen yir tırur tidi erse ebu leheb

bardı tağı ebu ceħl-ka andağ aydı erse ebu ceħl (9) aydı ya eba leheb yana sorgıl kim ol mu'ayyen yir kim tip aydıng ol yirning atın ayđıl ne yir tırur tip yana kelip sordı erse (10) peyđamber 'aleyhi's-selam aydı ol yir-ning atı cehennem tırur ya'ni tamuğ otı tırur tip aydı tağı kim kim 'abdü'l-mu'ttalib menđizlig kafirlik (11) birle bolsa anıng yiri tağı tamuğ otı tırur 'azab ve 'uğubet tırur tip aydı erse ebu leheb g'azablandı tağı aydı ya muħammed benim (12) atam 'abdü'l-mu'ttalib seniğ tağı uluğ ata.đ tırur sen neteg anı azab ve 'uğubet içinde tip aytur-sen men sindin bezer-men (13) çığıl benim katındın kitgil bu kündin sonđ men sağa yarı bir-mes-men tip peyđamber 'aleyhi's-selam-nı katındın kiterdi (14) tağı 'atebe. athığ oğluğa peyđamber 'aleyhi's-selam-nuğ ruğıyye. athığ 'ayalın çüftlendirüp tırur erdi anđa fermanladı kim muħammed (15) kızını boşağıl tağı muħammed-ni azarlağıl tidi erse oğı tağı peyđamber 'aleyhi's-selam-nuğ 'ayalını boşadı tağı peyđamber 'aleyhi's-selam-ka (16) öküş sökti azarladı erse peyđamber 'aleyhi's-selam aydı ey bar huğaya itleringdin bir it-ni muşallağ kılđıl bu mel'un-nı (17) helak kılsun tidi erse atası eşitti aytur muħammed karđışı hağk-ka elbette tegmedin kalmas biz-ler emdi bu oğlum ağvalı

[VIII a] 15 (1) neteg bolđay tip kađđurdı peyđamber 'aleyhi's-selam-nuğ karđamađı tağı din ü işlam kađđusu üçün erdi kaçan kim za'ife kim-erse (2) çüftlenmek birle dini hişar-ka kirür ve ħaramdın ma'şıyet-din sağlanur kaçan kim arada furkat tüşer bolsa ma'şıyet ħavfı (3) bolur ol cıhet-din ötrü karđadı bir kaç eyyam-dın sonđ kafile ittifak kıldılar mekke-din şam-ka barmağ-ka ticaret üçün bu 'atebe. (4) tağı atası ebu leheb-ke aydı mağa tağı icazet birsengiz men şam-ka barsam ticaret kılsam tip aydı erse atası ebu leheb aydı (5) barđıl ve-liğin zinhar ü zinbar yolda kağığ sađlanđıl kim muħammed sağa karđap tırur anıng karđışı yetmesün tip öküş vaşıyyet-ler (6) kıldı oğı tağı kağal kıldı tağı çıktı yolda barurda tağ başında bir şavma'a bar erdi ol şavma'a içinde tersa zahid-(7) -leridin biri 'ibadet birle meřđul erdi bu karvan-lar ol tağ tübinde kondı-lar erse zahid şavma'asındın tüşti tağı munlar (8) kağıngıa keldi munlar tağı anı ağırladı-lar ol zahid aytur men anıng üçün siz-ler-ke tüştüm kim bu yir-de kim konduğuz bu yirde (9) arslan öküş bolur munda konmağ kerekmez erdi emdi kim kon-

duñguz zinhar ü zinhar bu kiçe yātmanğ uyağ turunğ arslanlar (10) siz-ler-ke ya taqı külük-lerinğiz-ke zaħmet tegürmesün tidi erse ʿatebe titreyü qorqa başladı karvan halkı aydı ey ʿatebe yüzünğ (11) müteğayyır boldı titreyü başladınğ tidi-ler erse ol aydı kim men muħammed-ni azarlap tururmen ol taqı manğa qarğap turur eger bu kiçe (12) siz-ler mini saqlamasanğız men helak bolur-men tidi erse ol kiçe ʿatebe-ning tört yanınğa yük-ler-ni yıgdı-lar taqı kılıç (13) birle ol yük-ler özesinğe uyağ olturdular haqq tebareke ve taʿala cümlesinğe uyku birdi uyıdılar bir arslanğa fermanladı (14) başıl ʿatebe-ni helak kılğıl tip ol arslan keldi halk-larnı yıd-layu ʿatebe-ni buldı taqı pare pare kıldı erte koptılar baqtı-lar kim (15) ʿatebe pare pare bolmış kaçan kim bu haber-ni ebu leheb-ke keltür-di-ler erse ebu leheb gazaı taqı ziyade boldı neçe kim peygamber ʿaleyhi's-selam-ğa (16) kafir-lar zaħmeti ve meşakkat tegür-se-ler hiç iltifat kılmaz erdi bir kün ebu bekr رضى الله عنه barur erdi taqı ebu leheb qarşu keldi (17) ebu leheb ebu bekr-ke aydı ya eba bekr ata-larınğ dini-ni qodup muħammed-ke uyduñ nişe mundağ iş kıldınğ tip aydı erse ebu bekr

[VIII b] 16 (1) aydı ya eba leheb sen munça yıl boldı hiç muħammed-din yalğan söz eşitmişinğ bar mu tip ebu leheb aydı yok ebu bekr aydı munça (2) yıldın berü hiç muħammed-din hıyanet yaman fi'l kerekmez iş körmüşinğ bar mu ebu leheb aydı yok ebu bekr رضى الله عنه aydı andağ (3) erse men muħammed-ke uyğanım-ğa nişe melamet kılırsen nedamet saña kılmak kerek kim sen atası qarındaşı bolğaysen ata yirinde (4) bolğaysen saña dünya-da taqı hürmet bolğay erdi iman keltürseñg hem taqı ahiretta hürmet bolğay erdi uş qarındaşınğ (5) ʿabbas iman keltürdi taqı bir qarındaşınğ hamza taqı iman keltürdi muħammed ne kim aytur cümlesi rast turur öküş peşiman (6) nedamet yigey-sen eger imansız dünya-dın çıksanğ tidi erse ebu leheb tek qaldı taqı kayıttı evinğe keldi qağğı birle hatunı (7) bar erdi ümmi cemil atlığ aydı ya eba leheb bu kün sini inen qağğuluğ körer-men ne iş boldı manğa ayğıl tidi erse (8) ebu leheb aydı hiç bilmez-men neteg kılmak kerek uyam oğlı muħammed diniñge kirsem bolur mu ya taqı kirsem mü yaħşırağ (9) hiç bilmez-men tidi erse ümmi cemil feryad kıldı kim eger sen muħammed diniñge kirseng benim tošekim saña haram turur men seninğ birle (10) bir evde turmağay-men tidi kör-

medinę-mü oğlum 'atebe-ni kargap öltürdi tidi erse ebu leheb ayıttı kayıttım ol ray-dın (11) tidi erse ümmi cemil tayandı bir kün cebra'il 'aleyhi's-selam nazıl boldı peygamber 'aleyhi's-selam-ka haqq ta'ala selamını keltürdi taqi (12) bu ayet-ni okıdı قوله تعالى وانذر عشيرتك الاقربين واحفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين ma'nisi ol bolur kim (13) ya muhammed yak¹⁶ yavuklarınıni tamuğ-dın kurt-gargıl taqi mü'min-lar-ka alçaklık¹⁶ kılğıl tip aydi erse peygamber 'aleyhi's-selam (14) tađ başına mündi taqi katığ avaz birle çağırdı ya şabahah tiyü 'arab 'adeti ol erdi kaçan kim-erse çerig nagah (15) kelgenini körse mundağ çağırur erdiler kaçan kim mekke halkı mundağ avaz eşitti-ler erse cümle korkup ürküp yığılışı keldiler (16) taqi aydılar ya muhammed ne iş belgürdi tidi-ler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı eger men siz-ke haaber birsem bu tađ tübinde (17) çerig bar siz-ler-ke kaşd kılıp helak kılmaq-ka kelip turur tistem mańga inanur-mu-sız tidi erse cümlesi aydılar ya muhammed

[IX a] 17 (1) neteg inanmađalıń sańga kim sindin hiç yalğan söz eşitmişimiz yok inġen inanur-mız tip aydılar erse peygamber 'aleyhi's-selam (2) aydı andađ erse men siz-ke aytur-men kim iman keltürüń tańrı ta'ala-nı birlenġ taqi mini haqq ta'ala-nıń resulu tip inanıń eger (3) iman keltürmesenġiz tamuđ athıđ ot bar haqq ta'ala siz-ler-ni ol ot birle 'azab u 'uqubet kılğay tidi erse ebu leheb (4) aydı هذا جمعنا 'arab-lar 'adeti ol turur kim bir kişini yigrenip sökse تبالك tip aytur ma'nisi ol bolur kim (5) helaklik bolsun sańga bu söz üçün bu munça haalayıq-nı bu yir-ke yıđdıń tip ikki elġenġe taş alıp attı erse cebra'il (6) 'aleyhi's-selam bu sure-ni indürdi قوله تعالى تبث يدا ابي لهب وتب ما اغنى عنه ماله وما كسب ma'nisi ol bolur kim (7) helak boldı ebu leheb-niń ikki elġi kim ol ikki elġi birle kim peygamber 'aleyhi's-selam-ka taş attı وتبت özi taqi cümle nefsi helak (8) boldı ما اغنى عنه ماله وما كسب hiç fayda kılmadı ebu leheb-ke malı taqi ođlı kızı taqi kulı qaravaşı taqi yılkı qarası سيصلى (9) نارا ذات لهب küygey taqi söklüngey yalıńlıġ otka وامراته حالة الخطب ol hatunı¹⁷ ümmi cemil taqi söklüngey (10) tamuđ-nuń yalıńlıġ otınġa ebu leheb hatunı ümmi cemil-niń 'adeti ol erdi kim kiçe qaravaş-ları birle şahra-ġa çıkar erdiler (11) taqi

temür tiken-ni yıgar erdiler taķı hırma yibinġe baġlap özi keltürür erdi taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ mescid-ke barur yol - (12) -larında kemişür erdi ol yandın haķķ ta'ala ümmi cemil-ke ħammaletü'l-ħařab tidi 'arab tilinġe ħammaletü'l-ħařab otun ya tiken keltür-gen-ke (13) ayturlar ba'zi-ları aymış-lar bu ümmi cemil peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ ħatunı ümmi ħabibe. ¹⁸ -ninġ er ħarındaşı sıfyan-ninġ kıızı (14) erdi ümmi ħabibe-ke رضى الله عنها bu ümmi cemile. 'amme bolur erdi ol yöndin hemişe kirür erdi taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ aĥvali - (15) -din ümmi ħabibe-ke sorar erdi taķı barıp kafir-lar-ķa ġammazlık kılıp ħaber birür erdi taķı 'arab ġammaz kim erse-ke ħammaletü'l-ħařab tip (16) aytur neteg kim otun sebab tırur ot yanmaķ-ġa bu ġammazlık taķı sebab tırur ikki kim-erse arasında duşmanlık otı yanmaķ-ķa bu sebab- (17) -din ötrü haķķ ta'ala ümmi cemil-ke ħammaletü'l-ħařab tidi tip ba'zi müfessir-ler aymışlar kıyamet kün bolsa amenna ve řaddaķna haķķ tebareke

[IX b] 18 (1) ve ta'ala ebu leheb-ni taķı ħatunı ümmi cemil-ni ta-muġ-ķa kemişgey ve-likin ħatunı ümmi cemil-ke ta-muġ erkligi feriş-te-ler buyurġaylar zaķķum (2) tiken-leridin bir baġ kılıp arķasın-ġa keltürġil tip taķı boynınġa zencir baġlaġaylar taķı ta-muġ içinde süregeyler kim (3) sen dünya-da tiken-ni arķanġ-ġa hırma yipi birle baġlap keltürüp peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ yolınġa ke-mişür erdinġ peygamber-ni (4) azarlar erdinġ bu anınġ cezası taķı 'uķubeti tırur tip ayġaylar فى جيدها حمل من مسد ol ümmi cemil-ninġ boynında (5) bar hırma ħabındın yip andaġ rivayet kılır-lar kim bir kiġe ümmi cemil bardı taķı tiken-ni arķasınġa yükledi taķı boynınġa (6) hırma ħabı-dın asılmış yipni kemişti cebra'il 'aleyhi's-selam ol yip birle boġazını boġdı taķı ol ümmi cemil anda helak boldı (7) ertesi ebu leheb isteyü bardı baķar şişip 'avreti açılıp fażihāt bolup yatur 'abbas aytur رضى الله عنه ebu leheb (8) dünya-dın barmış-dın sonġ tüşimde körer-men ot yalınġ içinde tırur men aydım ne boldı řanġa kim mundaġ 'uķubet içinde (9) tırur-sen tip ebu leheb aytur imansız çıķķanım řomluķı taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nı azarlaġanım řomluķı tırur men aydım (10) hiġ bu 'azab sindin eksülür-mü tidim erse ebu leheb aydı tegme bir dü-şenbih kün bu 'azab mindin kiter men aydım ne (11) sebab-din ey ħa-rındaşıım ebu leheb aydı muĥammed toġmiřta maġġa ħaber birdiler

kim qarındaşıñg hatunı amine. hatun düşenbiñ (12) kün muħammed athğ ođul keltürdi tip men ğayet sevündüm bir qaravaşnı azad kıldım ol sebab-din ‘azabım düşenbiñ kün (13) kiter tip aydı **törtinç faşl** peyğamber ‘aleyhi’s-selam mekke.-din medine.-qa çıkmak beyanı içinde tırur imam abu’l-‘ala’i (14) evşi رحمة الله عليه nişabu’l-ahbar atlıg kıtabında bu hadis-ni keltürmiş قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من

bu hadis ma‘nisi ol bulur kim peyğamber ‘aleyhi’s-selam haber birü yarlıkar qayu mü’min (16) ve muvaħħid ğarıbluğda öler bolsa haqq tebareke ve ta‘ala ol kul-ğa şehid-ler sevabı ruzi kıılır tağı gur ‘azabıdın saqlayur (17) bir kün abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne kureysi-ler-ni yığdı bir ev bar erdi ol evke darü’n-nudve. tirlir erdi kaçan kim bir meşveret

[X a] 19 (1) kılmak kerek bolsa ol evde yığlır erdiler bu arada iblis ‘aleyhi’l-la‘ne özini bir abuşka şuretinga oħşatıp (2) bular arasıña kirdi erse bular aydılar ey abuşka sen kim bolur-sen tidiler erse iblis ‘aleyhi’l-la‘ne aydı men şeyh necdi- (3) -men necd il-lig abuşka-men siz-lerni eşittim kim bir meşveret-leri bar tip men tağı anlar arasında bolayın sözlerini (4) tıñlap anğlağayın tip keldim tidi erse abu cehl-ke hoş keldi andın sonğ abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aytur ey kureyş kabile-si bu (5) muħammed işi kündin kün ziyade bolu tırur qorqar-men kim munuñg qatında öküş halayık yığlıp biz-ler-ke zaħmet tegürgeyler kerek kim (6) emdi-din sonğ işni bir yansı kılsak tidi-ler erse cümlesi şavab kördiler andın sonğ abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aydı heşşam (7) atlıg kafir-qa aydı ya heşşam seniñ rayıñg neteg tırur bu muħammed-ni helak kılmak içinde tidi erse heşşam aydı benim rayım (8) ol tırur kim bu muħammed-ni tutsak tağı bir sarıp teve-ke bağlasak başın ağağı-qa teđi tağı ol teve-ni şaħra-qa ıdsak ol anda (9) helak bolsa tidi erse ol şeyh necdi aydı kim bu ray bağlı ray tırur aydılar kim neteg bağlı ray tırur tidiler erse (10) ol şeyh necdi aydı anıñ yaranları bar kabile-si bar bu işni anlar bilgeyler tağı barğaylar muħammed-ni halaş kılgaylar (11) tidi erse şavab kördiler andın sonğ tağı bir kafir aydı benim rayım ol tırur kim bu muħammed-ni bir ev-ke qaťsak tağı ol (12) ev-nüñg tıñglükini tağı қапуğını berk kılsak bu muħammed ol ev içinde ačlıq-dın ölse tidi erse ol şeyh necdi (13) aydı bu tağı şavab ermes anıñ için kim yaranları bilgey tağı

kaþuĝın açkaylar taķı çıkargaylar tidi erse ebu cehl (14) 'aleyhi'l-la'ne aydı kim benim rayım ol tırur kim tegme bir kabiledin bir yigit çıkısa taķı kiçe yatur yerinde barsalar yalıĝ kılıç birle (15) barçasını ursalar eger diyet tilemeler cümle kabile yıĝlışıp diyet birmek asan bolĝay tidi erse şeyh necdi aydı (16) va'llahi bu ray inĝen şavab ray tırur tidi taķı taķıldılar tegme bir kabiledin bir yigit haşıl kıldılar taķı yalıĝ (17) kılıç birle kelip öltürmekke ittifak kıldılar erse cebra'il 'aleyhi's-selam keldi taķı aydı ya muħammed kafirler sini bu kiçe kelip

[X b] 20 (1) helak kılmak tiler-ler saĝga işaret andaĝ tırur kim bu kiçe çıkısaĝ taķı medine taraşına barsaĝ anda taķı kafir-lerini (2) işlam-ka da'vet kılsaĝ tip aydı erse peyĝamber 'aleyhi's-selam taķı ebu bekrke bu aħvalni aydı erse ebu bekr aydı (3) رضی الله عنه ya resula'llahi siz neteg yalĝuz barĝaysız men taķı sizinĝ birle barayın tip aydı erse peyĝamber 'aleyhi's-selam- (4) -nunĝ haşırı hoş boldı ol kiçe peyĝamber 'aleyhi's-selam taķı ebu bekr رضی الله عنه ikeĝü çıkıldılar taķı yorıldılar erte-ke (5) tegi erte boldı kafir-ler baķar-lar muħammed taķı ebu bekr yok tırur bildiler kim kaçıldılar tip ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne niða kıldurdu (6) kim kim muħammed-ni taķı ebu bekr-ni keltürür bolsa yüz teve sevünçi bireliĝ tip üç künke tegi hiç şaħra koğmadın istediler (7) bulmadılar ol kiçe ebu bekr رضی الله عنه bir sa'at peyĝamber 'aleyhi's-selam-nunĝ saĝ yanında yoriyur erdi taķı bir sa'at (8) sol yanında yoriyur erdi taķı bir sa'at ilekinde yoriyur erdi taķı bir sa'at artında yoriyur erdi peyĝamber 'aleyhi's-selam (9) aydı ya eba bekr dört yanında tezinü yoriyur-sen nişe bir taraşta yörümes-sen tidi erse ebu bekr aydı رضی الله عنه ya resula- (10) 'llahi duşman-lar-dın korķar-men nagaħ duşman-lar okı saĝ yandın kelür bolsa evvel duşman okı maĝga tegsün siz-ke tegmesün tip (11) taķı sol yan-ĝa kecip yoriyur-men ol ma'ni için kim eger duşman-ninĝ okı sol yandın kelse maĝga tegsün siz-ke tegmesün tip (12) aydı erse peyĝamber 'aleyhi's-selam aydı لا تحزن يا eba bekr hiç korķmaĝıl kim taĝrı ta'ala bizimĝ birle tırur (13) tidi erse haķķ ta'ala ebu bekr könlinge aramluķ indürdi andın soĝ peyĝamber 'aleyhi's-selam baķar bir atlıĝ kim-erse(14) kö-

rüندی kaçan kim ol atlığ yavuk keldi erse bildiler kim biz-ke kelür tip peygamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya rabbi anı tutđıl (15) timiş erdi atı-nıñ tört adağı yer-ke kömüldi ol kim-erse çağırdı ya muhamed mini kodđıl men rücu‘ kılayın sańğa zağmet (16) tegürmeyin tidi erse peygamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya rabbi eger rast aysa sen ıda birgil timiş erdi atı-nıñ adağları (17) yir-din çıktı tağı ol kim-erse kayıttı andın sonđ ikegü ança yorıdılar kim peygamber ‘aleyhi’s-selam-nunđ mübarek adağı hašte

[XI a] 21 (1) boldı yorıyu bilmez boldı erse ebu bekr رضى الله عنه peygamber-ni arkasına kötürdi erte-ke tegi yorıdılar erte boldı bağar- (2) -lar yüz atlığ tağ tübinđe yettiler ol tağ tübinde bir ğar bar erdi ol ğar-ğa kirmek tiledi-ler erse ebu bekr aydı ya resula’llahı (3) men burun kıreyin bağayın ademi-ni azarlağan canvar-lar bolmasun tip burun kirdi bağtı andın sonđ peygamber ‘aleyhi’s-selam kirdi (4) ebu bekr رضى الله عنه bağtı bir teşük bar erdi adağını ol teşükke kodtı bolmasun kim bu teşük-din yılan çıkıp peygamber ‘aleyhi (5) s-selam-ka zağmet tegürmesün timiş erdi bir yılan keldi tağı ol teşükdin çıkmak-ka kaşd kıldı tağı ebu bekr-niñ adağına (6) başını tegürdi ebu bekr رضى الله عنه yol birmedi erse ebu bekr رضى الله عنه -nunđ adağına soktı erdi zehri katığ eđer (7) kıldı ebu bekr adağını kitermedi peygamber ‘aleyhi’s-selam-ka zararı tegmesün tip peygamber ‘aleyhi’s-selam ol yılan peygamber ‘aleyhi’s-selam- (8) -ka selam birmek üçün erdi tip aydı bağar ebu bekr-niñ közindin ‘abarar ve kağarar yaş akar peygamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya (9) eba bekr nişe yığlar-sen tidi erse ebu bekr رضى الله عنه aydı ya resula’llahı uşbu teşükdin bir yılan adağına katığ zađm (10) kıldı peygamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya eba bekr adağına-nı kitergil tağı yılan-dın çayandın korkmağıl hađđ ta‘ala-ka tevekkül kığıl (11) hađđ ta‘ala bizim birle tıurur kim tidi andın sonđ kafir-ler peygamber ‘aleyhi’s-selam-nunđ izini izleyü isteyü keldiler ğar ağına (12) tegi hađđ ta‘ala fermanı birle örümçük ğar ağına evini tokıdı kafir-ler aydılar eger bu ğarğa muhamed kirmiş bolsa erdi (13) bu örümçük evi buzulđay erdi munda bolmağay tip kayıttı-lar erse ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aytur benim hağırım-ka andağ (14) kelür kim muhamed bu ya-

vuk yer-de tırur biz-ke sıhr kılıp tırur körümez-biz tidi taķı bir kafir-ġa aydı tüşġül taķı bu ġarga kirgil (15) tidi erse ümeyye. bin ġalef aydı muġammed toġmaz-dın aşnu örümçük bu evini toķumıř bolġay muġammed munda kirse erdi bu örümçük (16) evi buzulmaġay-mu erdi tip aydı erse ebu cehl taķı yaranları birle ġayıttı-lar andın soņġ peyġamber 'aleyhi's-selam ebu bekr birle ol (17) ġarda üç kün turdılar üç künden soņġ çıkıp medine. taraşına ġazm kıldılar azıķ-ları tükendi andın soņġ bir 'arab

[XI b] 22 (1) ġabilesiġa keldiler taķı aydılar kim siz-ler-de et ya ġurma satlık bar mu satġın alġay erdük tidiler erse ġayme-din (2) bir ġatun çıktı atı ümmi mu'ıd erdi aydı ne me yaġşı konuķ-lar-sız siz-ler-ni konuķlaġay erdim ve-likin ġaġt yıl tırur evümde (3) hiġ ne-erse yok tırur çüftüm ebu mu'ıd taķı koylarını otlaġ-ķa iletip tırur koylarımız munda bolsa erdi siz-ler-ke (4) süt birgey erdim tidi erse peyġamber 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd bu ġayme yanında yaťġan ne koy tırur tidi erse ümmi (5) mu'ıd aydı bu koy inġen aruķ koy tırur hiġ süti yok tırur koylar birle baru bilmedin munda yatur tidi erse peyġamber (6) 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd destur birür-mü-sen anı saġmak-ķa tidi erse ümmi mu'ıd aydı inġen destur birür-men (7) eger süt çıkırsa saġıņġ tidi peyġamber 'aleyhi's-selam ol koy-nı maņġa keltürünġler tip buyurdi erse keltürdiler peyġamber (8) 'aleyhi's-selam بسم الله الرحمن الرحيم tidi mübarek elgini ol koy-nuņġ yeliniġe tegürmiş erdi derġal ol koy-nuņġ (9) yelini ulġaydı taķı ol koy semrüdi andın peyġamber 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd evde kersen bar erse keltür-gil tidi (10) ümmi mu'ıd bir kersen keltürdi peyġamber 'aleyhi's-selam mübarek elgi birle saġdı anġa kim ol kersen toldı peyġamber 'aleyhi's-selam (11) ikki elgi birle ol kersen-ni kötürdi taķı ümmi mu'ıd-ke içürdi anġa içti kim ġandı andın soņġ ebu bekr-ke içürdi (12) andın soņġ özi içti yana peyġamber 'aleyhi's-selam ikinci ġata saġdı taķı ol kersen-ni toldurdi taķı ümmi mu'ıd evinde koydı (13) taķı köçtiler bardılar kiġe ebu mu'ıd keldi baķar evde bir kersen süt bar ta'acġüb kıldı aydı ya ümmi mu'ıd bu ne aġ-val (14) tırur koylar yıraķ erdi evde saġar koy yok erdi bu süt ġandın keldi tidi erse ümmi mu'ıd aydı biz-ke bir konuķ keldi (15) inġen mübarek konuķ körklüg yüzlüg süçüg sözlüg orta bođ-luġ kim-erse erdi bu aruķ koy-ġa mübarek elgini tegürmiş (16) erdi

bu koy mundağ semrüdi kim körer-sen tağı yelini uluğ boldı öz elgi birle sağdı bir kersen toldı anı cümleke öz elgi (17) birle içürdi andın özi içti yana ikinci қата sağdı bir kersen toldı anı evde қоđtı ebu mu'ıd aydı men eşittim kim

[XV b] * 23 (1) mekke-de bir peygamber çıktı tip muğammed atlığ Һalayık-nı Һaққ yolına ünder tip aytur-lar erdi bu ayđanın meger ol bolđay (2) munun teg mu'cize peygamber-ler-din özge-de bolmaz eger tağrı 'ömr birse barđaymen tidi yana ümmi mu'ıd-ke aydı maңa ol kişinin (3) şıfatını yağşı beyan kılđıl eger barsam yaңılmađay-men edđü bileyin tidi yigit kişi mü тұrur ya қarı mu тұrur tidi erse (4) ümmi mu'ıd aydı yigit тұrur mehasını қара тұrur açuқ yüzlüğ тұrur avazında heybet bar inđen uzun boğluğ ermez aşaq (5) boğluğ tağı ermez orta boğluğ тұrur açuқ қашlıđ тұrur inđen semüz tağı ermez inđen aruқ tağı ermez orta tenlig тұrur (6) tülek тұrur öküş Һareketlig ermes tişleri siyrek тұrur yüzi tolun ay teg қomıyur söz sözlese açuқ ayrı sözleyür (7) bulđaşuқ sözlemes ayası kenđ тұrur közi aşaq-қа öküş-rek бақар yir-ke бақар bir er tağı başını қaldurur kök-ke бақар (8) mehasını قورت سيع¹⁰ тұrur orta mehasınlığ uzun tağı ermez қatıđ yörügen tağı ermez köse tağı ermez yörüyür bolsa (9) aқru yorıyur erken yeter yoқ erse yetmes tidi peygamber 'aleyhi's-selam mekke-din çıkmışta ebu bekr رضى الله عنه -қа meşveret қılmış (10) erdi neteg бармақ kerek medine-ke tip ebu bekr رضى الله عنه aydı ikki teve satđın alıp тұrur-men sekkiz yüz yarmaқ-қа birinđe siz mingey- (11) -siz tağı birinđe men mineyin tağı барalınđ tidi peygamber 'aleyhi's-selam aydı kim biz-ke bir қulavuz kerek ebu bekr رضى الله عنه aydı 'abdü'llah (12) atlığ kişi bar ol medine yolların yağşı bilür ol 'abdü'llah-nı terke tuttılar tağı ebu bekr رضى الله عنه -nunđ azadı bar erdi (13) 'amir atlığ anđa aydı kim sen ikki teve birle 'abdü'llah-nı alıp sur atlığ tağ tübinde ğar bar biz çıkmış-dın üç күn-din (14) sonđ anda kelgey-sen tip тұrur erdi tağı andağ-oқ üç күndin sonđ keldiler ebu bekr رضى الله عنه birle peygamber 'aleyhi's-selam (15) bir teve-ke mündiler ol ikkisi tağı bir teve-ke mündiler tağı барdılar medine-ke yaвуқ keldiler bir yehudi pey-

* Bu sahifeden itibaren, her halde kitap ciltlenirken, yaprakların sırasında bir karışıklık olmuştur.

ğamber-ka satğastı (16) taķı keldi medine. ħalkınğa ħaber birdi medine-de öküş şaħabeler bar erdi ba'zısı medine-liğ ba'zısı taķı mekke.-lig 'ömer (17) رضى الله عنه taķı medine.-de erdi cümle şaħabe-ler sevündi-ler peygamber 'aleyhi's-selam medine.-ke kelgeniñge biri birinçe ħaber birdi-ler

[XV a] 24 (1) taķı cümlesi silah keddiler uruş-ka barur teg kafir-lar-ka heybet üçün peygamber 'aleyhi's-selam-ka istikbal kıldılar peygamber (2) 'aleyhi's-selam şaħrada bir yığaç kölikesinde konup turur erdi kim medine.-din çıkğanlar anda peygamber 'aleyhi's-selam-ka (3) satğastı-lar körüştiler cümle şaħabe sevündi-ler andin sonğ peygamber 'aleyhi's-selam-ka enşar qabileleri aydılar kim (4) ya resulu'llah biz-lerde konsañız bolğay mu baqça-larımız yirlerimiz keñg turur tidi-ler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı (5) bu qaşva atlığ teve-ke muneyn taķı hiç kim-erse zümamını tutmasun qayu qapuğda bu teve çökse men ol evde qonar-men tip (6) aydı erse barça şaħabe-ler razı boldılar cüm'a kün erdi kim peygamber 'aleyhi's-selam qaşva atlığ tevesinçe mündi cümle (7) şaħabe-ler taķı atlandılar öküş yağağ-lar taķı çıkıp turur erdiler medine. şehrinde peygamber 'aleyhi's-selam-nuñg cemalinçe (8) müştak bolğanlar öküş erdi peygamber 'aleyhi's-selam-nı körmedin şaħabe-ler qatında iman keltürüp turur erdiler (9) cümle ħalayıq medine.-ke teveccüh kıldılar tegme bir qabile.-din peygamber 'aleyhi's-selam keçer bolsa ol qabile-niñg uluğı çıkıp (10) peygamber 'aleyhi's-selam.-din derħast kılsa peygamber 'aleyhi's-selam anlar-ğa ħayr u berekat birle du'a kıılır erdi taķı aytur erdi (11) bu benim qaşva atlığ tevem qayu qapuğda çökse men anda konuq bolğaymen tip aytur erdi cümle medine.-niñg uluğ-ları (12) taķı mün'im-leri arzu kıılır erdiler bolğaymu kim peygamber 'aleyhi's-selam-nuñg tevesi biziñg qapuğda çökgey mü tip hiç (13) çökmez erdi aşıp keçer erdi ança-ka tegi bardı kim eyyüb enşari qapuğında çökti erse peygamber 'aleyhi's-selam taķı teve.-din (14) tüşti taķı meşcid-ke kırdi cümle şaħabe-ler taķı kırdiler cüm'a nemazı oqımaq üçün peygamber 'aleyhi's-selam minber-ke aşıp (15) ħutbe oqıdı taķı minber.-din tüşüp imametlik kıldı cümle şaħabe-ler ikti.-da kıldılar nemaz.-dın çıkıp peygamber 'aleyhi's-selam (16) eyyüb enşari evinçe kırdi erse eyyüb enşari şad boldı sevündi cümle şaħabe evlerinçe barıp peygamber 'aleyhi's-selam-ka (17) hediyye

amade kıılır erdiler küçleri yeterinçe zeydi'bnü sabit رضى الله عنه
aytur men altı yaşar erdim kim anam bir çanak

[XVI a] 25 (1) içinge etmek toğradı tağı ol etmek özesinçe sađ yađ kemişti tağı bir pare süt kemişti tağı çanak özesinçe ne-erse (2) örtti tağı mańga aydı kim oğlum barđıl eyyüb enşari evinçe kirgil tağı peyğamber 'aleyhi's-selam-ka selam kılgıl tağı (3) ayđıl kim anam siz-ke bu ta'amnı hediye ıda birdi tigil tidi erse men tağı andağ kıldım erse peyğamber 'aleyhi's-selam (4) aydı ²⁰ mańga tańrı ta'ala bereket birsün sańga tidi tağı şahabe-ler yığıstılar tağı ol tırid-ni tenavül kıldılar eyyüb enşari-ninç (5) anasıńa za'ife-ler kelip sorar erdiler kim peyğamber 'aleyhi's-selam kayu ta'am-nı se-ver biz ol ta'amnı kılıp keltürelinç (6) tiseler eyyüb enşari-ninç validesi aytur erdi kim peyğamber 'aleyhi's-selam biz-ke hiç buyurmuşı yok kim falan ta'am bısurunç (7) tip tağı ilekinçe kayu ta'am kelse hiç ayblamışı yok eger kerek bolsa tenavül kı-lur ve eger kerekmez bolsa tatar tağı yaran- (8) -lar-ğa aytur kim siz-ler tenavül kılinç-lar tip bir kün ta'am bısurduğ hiç tatmadı men oğlum birle inçen kağğurduğ (9) men aydım ya resula'llahı hemişe ta'am bıursak tenavül kıılır erdinçiz tağı bağı kalğan ta'amnı sizinç mübarek elginçiz (10) tegdi tip teberrük kılıp yiyür erduğ bu kün ne boldı kim bu ta'amnı yimedinçiz tip aydım erse mańga aydı ey eyyüb anası (11) bu ta'amda sarımsak yıdığı bur-numğa keldi tağı men 'hađđ ta'ala-ka münacat kıılır-men ağzım sasığı birle neteg münacat (12) kılayın tidi ol ta'amnı oğlunç ey-yüb birle tenavül kılinç tidi andın sonç medine içinde ne kim mü'min-ler müsülman-lar bar (13) cümlesi peyğamber 'aleyhi's-selam-ka kelip selam kılıp bey'at birdiler peyğamber 'aleyhi's-selam öz elgi birle ol bey'at birgen-ninç (14) elgi-ni tutar erdi tağı ay-tur erdi hađđ ta'ala fermanıdın çığmağay-sen tağı hađđ ta'ala-ninç resulü muğammed resulü'llah fermanıdın (15) çığmağay-sen kayu işke kim buyursa kılgay-sen kayu işdin yığsa yığlinçay-sen ikki çerig alnaşmış tise ol bey'at (16) birgenler aytur erdiler kim ka-bul kılduğ tip andın sonç hatun-lar yığıldılar tağı ağşam yatışđ arasında eyyüb anası (17) kağınğa keldi-ler tağı aydılar peyğamber 'aleyhi's-selam-dın destur tilegil biz-ler tağı peyğamber 'aleyhi's-se-lam-nunç mübarek cemalini

(devam edecek)